

מחשבה קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

יומא דף פב

גמ' סנהדרין צא :

רוחי ואמר ליה אנטונינוס לרבי מאימתי
יצה"ר שולט באדם משעת יצירה או משעת
יצאה א"ל משעת יצירה א"ל א"כ בועט
במעו אמו ויוצא אלא משעת יצאה אמר
רבי דבר זה למדני אנטונינוס ומקרא
מסייעו שנאמר "לפתח חטאת רובץ ר"ל

מהרש"א סנהדרין צא :

הטפה שלא תסרה וק"ל: לפתח חטאת רובץ כו'. ויש להקשות מהא דאמרי" פ"ז
דיומא ב] ההוא עוצרה דארכה צויה"כ אחאי לקמיה דר"מ א"ל לחישו לה ולא אלחישא קרי
עליה זורו רשעים מרחם מהא מוכח ששולט יצה"ר גם במעי אמו ובהא יש ליישב דע"י אמו
כי התם אפשר דשולט צו יצה"ר קודם היצאה אצל צולד עצמו אינו שולט יצר הרע דא"כ
היה צועט ויוצא אך קשה מהא דדרשין גבי ויתרוצצו הבנים בקרבה ג] שהיתה עוצרת על
פתח עזרת כוכבים והיה עשו מפרכס ללאת וק"ל: ר"ל רמי כתיב בם עור ופסח גוי

תוספת יום הכיפורים

קרי עליה זורו רשעים מרחם כו'. איכא
למידק דמהכא משמע דיצר הרע מונח
בעובר בעודו מרחם אמו. ואלו בפרק חלק
[צ"א:] אמרינן א"ל אנטונינוס לר' יצר הרע
מאימתי שולט וכו' אלא משעת יצאה כו'. ויש
לומר דלעולם בעודו העובר במעי אמו יש בו
יצר הרע אבל לא ניתן רשות לגמרי ליצר הרע
שישלוט באדם עד שעת יצאה. ודייקא גמי
דקאמר אנטונינוס מאימתי שולט באדם. ועיין
ביפ"ת בפסוק ויתרוצצו הבנים בקרבה מה
שתירץ בזה יע"ש ודוק:

יפה תואר על ב"ר תולדות סג, ו
לנס זה לרעה. ועוד נהיה דפ'
יום הכפורים גמי מי אמרינן דדך
נס היה, והא' מבטן אלך צבטן
מסייעא למילתיה. ושם יש לומר
דאף על גב דלית בהו יצר הרע,
על ידי מזלס דחזו בעמיד
מתעוררים לדבר, כדך שאמרו
בפרקא קמא דמגילה [ג ע"א] האי
מאן דמבעית אף על גב דליהו לא
סזי מזליה סזי:

ספר חסידים

תתשלו הגפש גבראת שתהא זכה וטהורה מעון שהרי אין יצר הרע שולט עד
שיצא מרחם אמו כמו שאמר אנטונינוס בפרק חלק [א] לפתח חטאת רובץ
(בראשית ד' ז') וכן כתיב (שם ח' כ"א) כי יצר לב האדם רע מנעוריו משנער לבא
בעולם [ב] א"כ עשו הרשע שעקר מיטרוץ של אמו כדאמרינן בבראשית רבה [ג]
ושיחת רחמה וכן אמר ביומא פרק יות"כ [נ] אילחישו לה ולא אילחישת קרי עליה
זורו רשעים מרחם (תהלים נ"ח ד') אלא אלו שבבטן יש להן יצה"ר הן אותם שנבראו
בין תתקע"ד דורות [ה] שבבטן יצרם הם עזי פנים שממריץ באביהן ובאמן. ולכך
נשלחה איבה בין יעקב ועשו בקטנותם פן ילמד יעקב מעשו. וכן אין לב לצדיקים
עם לב רשעים. ולפי שיצר לב האדם רע העלים ממנו שמות הקדושים פן יעניש את
זבירו שנאמר (קהלת ג' י"א) גם את העולם נתן בלבם העלם כתיב שהעלים השם
הנכבד [ו].